

[Wystawa: Bezsenne głowy, co dźwigają korony - książęta, królowie, wodzowie, bohaterzy. 1000 lat polskiej państwowości w dokumentach Archiwów Państwowych](#) [1]

2025-04-29 07:22

Wystawa: "Bezsenne głowy, co dźwigają korony - książęta, królowie, wodzowie, bohaterzy. 1000 lat polskiej państwowości w dokumentach Archiwów Państwowych."

[2]

25 kwietnia 2025 r. w ramach obchodów 1000. rocznicy koronacji pierwszych królów Polski, w Hali im. Mieczysława Łopatkę w Gnieźnie odbyło się Uroczyste Połączone Posiedzenie Izby Parlamentu. Wydarzeniu towarzyszyło otwarcie wystawy „Bezsenne głowy, co dźwigają korony - książęta, królowie, wodzowie, bohaterzy. 1000 lat polskiej państwowości w dokumentach Archiwów Państwowych”, która jest historyczną podróżą przez epoki. - W 1025 roku Bolesław Chrobry i Mieszko II przypieczętowali losy zjednoczonego królestwa. Tysiąc lat później Archiwa Państwowe prezentują wyjątkową wystawę, która opowiada historię decydujących momentów w dziejach Polski. Pokazane materiały, pieczęcie, dekryty, rękopisy i listy podkreślają rolę dokumentów w kształtowaniu tożsamości narodowej - informuje dr Paweł Pietrzyk, Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych. Po oficjalnym otwarciu, od 1 maja br. wystawa będzie dostępna bezpłatnie dla wszystkich chętnych w Parku Kościuszki w Gnieźnie, a w kolejnych miesiącach przemierzy całą Polskę.

Gnieźno, pierwsza stolica Polski, 25 kwietnia 2025 roku stała się świadkiem wyjątkowego spotkania przeszłości z teraźniejszością. W roku tysiąclecia koronacji pierwszych polskich królów Archiwa Państwowe przygotowały niezwykłą ekspozycję ukazującą bogactwo i rozmach państwowych zasobów dokumentacyjnych. Wystawa „Bezsenne głowy, co dźwigają korony - książęta, królowie,

wodzowie, bohaterzy. 1000 lat polskiej państwowości w dokumentach Archiwów Państwowych” to historyczna podróż przez epoki: od wczesnopiastowskich pergaminów po rękopisy przywódców powstań narodowych. Materiały pochodzą z zasobów Archiwum Głównego Akt Dawnych, Archiwum Akt Nowych oraz 15 Archiwów Państwowych (m.in. w Białymstoku, Gdańsku, Krakowie, Poznaniu, Warszawie, Wrocławiu). Dzięki temu zwiedzający zobaczą unikatowe skarby polskiego piśmiennictwa – od średniowiecznych pergaminów po dokumenty XX wieczne – w jednym, spójnym przekazie.

Na wystawie podziwiać będzie można między innymi wizerunki majestatycznej pieczęci Władysława Jagiełły z 1389 roku oraz dokumentu opisującego działania wojsk polskich napisanego ręką Jana III Sobieskiego. Osoby zwiedzające wystawę będą miały wyjątkową okazję poczuć ciężar wszystkich „bezsennych głów”, o których pisał William Szekspir, dostrzegając w rękopisach i listach powstańców – Tadeusza Kościuszki, Jana Skrzyneckiego – nie tylko autografy wielkich bohaterów, lecz i echo ich trudu oraz odwagi. Dla tych, którzy łakną więcej historycznych ciekawostek na wystawie przygotowano dedykowane kody QR, które za pomocą kliknięcia przenoszą na stronę <https://www.szukajwarchiwach.gov.pl/> [3], do kolekcji tematycznych tworzonych na co dzień przez archiwistów – dotyczących królewskich jadalnisz, fotografii pochodzących z okresu wojny bolszewickiej czy zdjęć Jana Pawła II.

Kuratorką wystawy jest dr Julia Wesołowska z Archiwum Państwowego w Poznaniu, której pasja i znajomość archiwaliów zaowocowała aranżacją przestrzeni łączącą średniowieczny pergamin i nowoczesne sposoby jego prezentacji. Pozwolą one zwiedzającym na podróż od fundacji cystersów w Łeknie w 1153 roku po zdjęcia i listy Solidarności z sierpnia 1980 roku.

Wystawa podzielona została na dziesięć segmentów tematycznych. Poniżej główne sekcje ekspozycji i najważniejsze prezentacje:

1. U zarania Państwa Polskiego

- Najstarszy oryginalny dokument z 1153 roku dotyczący fundacji klasztoru cystersów w Łeknie przez Mieszka III
- Reprodukacja rysunku Jana Matejki przedstawiająca Bolesława Chrobrego

2. Rozbicie dzielnicowe

3. Dokument lokacyjny Lublina wystawiony w 1317 roku

4. Wizerunek św. Jadwigi Śląskiej z XV wieku

5. Pieczęć majestatyczna Władysława Jagiełły z 1389 roku

6. Jedyna w Polsce księga zastępcy króla z lat 1440-1447

7. Dokument opisujący działania wojsk polskich napisany odręcznie przez Jana III Sobieskiego.

8. Konstytucja 3 maja 1791 roku

9. Autograf Tadeusza Kościuszki z 1794 roku

10. Oświadczenie Józefa Chłopickiego o objęciu urzędu dyktatora powstania listopadowego

11. Odezwa Józefa Piłsudskiego witająca rodaków w granicach Rzeczypospolitej

12. Mapy z wytyczonymi granicami odradzającego się państwa

13. Rozkazy Stefana „Grota” Roweckiego

14. Fotografie wojenne z Warszawy i Torunia

15. Notatki przeciw sprawie wyroku gen. Emila „Nila” Fieldorfa z 1953 roku

16. Fotografie strajków i wieców „Solidarności”

17. Korona Królestwa Polskiego

18. Wolna elekcja

19. Pod zaborami i walka o niepodległość

20. II Rzeczpospolita i budowa niepodległego państwa

21. W cieniu wojny

22. Władza i opozycja w PRL

9. Nowy początek

- Materiały archiwalne dotyczące pierwszych wolnych wyborów w 1989 roku, wstąpienia Polski do NATO i UE

10. O drugie milenium

- Wyjątkowa dokumentacja obchodów milenijnych 1966 roku w całym kraju

- Dzięki tym dokumentom poczujemy puls historycznych wydarzeń. Ten wybór obiektów archiwalnych to wyjątkowe spojrzenie na kluczowe decyzje władców, generałów i działaczy politycznych, dzięki którym Polska ukształtowała swój byt i funkcjonowanie w Europie. Chcemy, by każdy odwiedzający poczuł, że archiwa to nie tylko przechowalnia dokumentów, ale wspólne dziedzictwo kulturowe – nasza opowieść o Polsce – dodaje dr Paweł Pietrzyk, Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych.

Po oficjalnym otwarciu wystawa będzie dostępna od 1 maja br. w Parku Kościuszki w Gnieźnie, a w kolejnych miesiącach przemierzy całą Polskę, goszcząc w siedzibach Archiwów Państwowych – między innymi w Poznaniu, Warszawie, Krakowie i Szczecinie. Równocześnie przygotowana zostanie wirtualna wersja ekspozycji, dzięki której także internauci w całym kraju będą mogli śledzić „decydujące momenty tysiąca lat polskiej historii”.

Wystawa „Bezsenne głowy, co dźwigają korony” to zaproszenie do refleksji nad rolą dokumentu w kształtowaniu pamięci i tożsamości. Jakie znaki zapiszemy dziś? Jakie dokumenty przekażemy przyszłym pokoleniom? Archiwa Państwowe udowadniają, że to nasze wspólne archiwum – dziś otwarte szeroko dla każdego, kto pragnie dotknąć historii i odnaleźć w niej siebie.

- Chcemy, by każdy zwiedzający poczuł odpowiedzialność bohaterów narodowych i wielkich władców, którzy niejednokrotnie tracili sen, dźwigając koronę. Ich wybory pozostawiły ślady w dokumentach, które dziś przechowujemy – podsumowuje dr Paweł Pietrzyk.

Wśród prezentowanych na wystawie archiwaliów znalazły się aż cztery obiekty z Archiwum Państwowego we Wrocławiu oraz Oddziałów w Legnicy i Kamieńcu Ząbkowickim.

Kuratorka wystawy: dr Julia Wesołowska - Archiwum Państwowe w Poznaniu

Aby obejrzeć wystawę kliknij w link: [Bezsenne głowy, co dźwigają korony - książęta, królowie, wodzowie, bohaterzy. 1000 lat polskiej państwowości w dokumentach Archiwów Państwowych \(pdf, 88.40 Mb\)](#) [4]

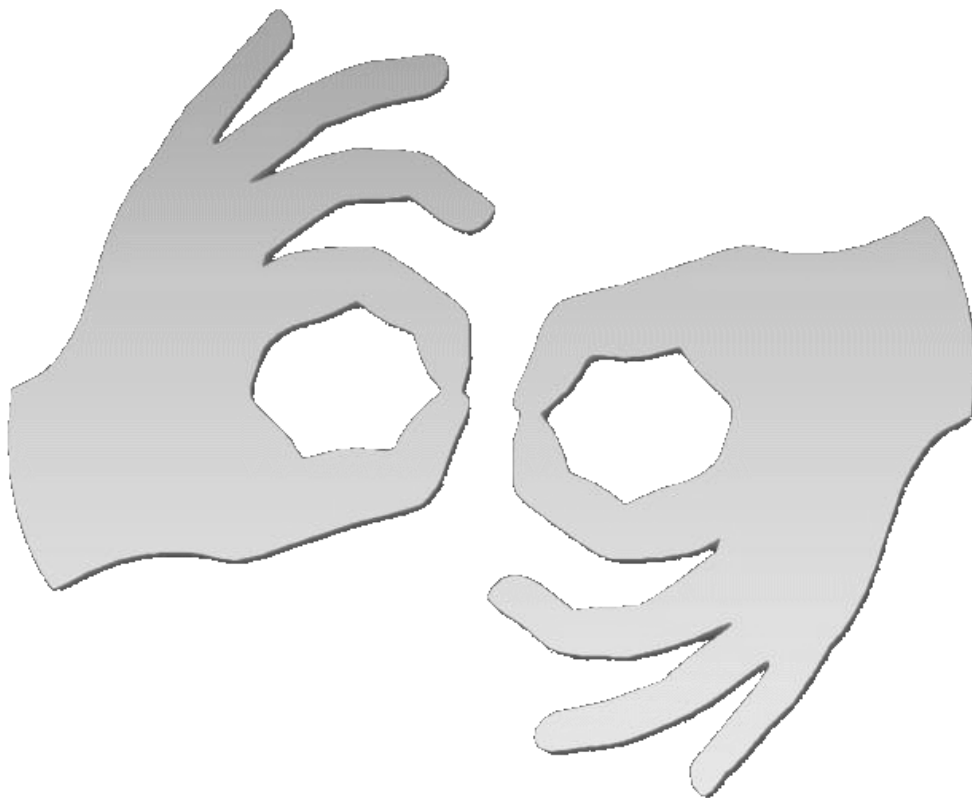
[5]

[6]

[7]

[Tłumacz online](#)
[języka migowego](#)

Source URL: <https://www.wroclaw.ap.gov.pl/de/node/793>

Links

[1] <https://www.wroclaw.ap.gov.pl/de/node/793> [2]
https://www.wroclaw.ap.gov.pl/sites/default/files/images/2025/04/plakat2_0.jpg [3]
<https://www.szukajwarchiwach.gov.pl/> [4] https://www.wroclaw.ap.gov.pl/sites/default/files/wystawy/Bezsenne_glowy_co_dzwigaja_korony_1000_lat_polskiej_panstwowosci.pdf [5]
<https://www.wroclaw.ap.gov.pl/sites/default/files/images/2025/04/plakat.jpg> [6]
<https://www.wroclaw.ap.gov.pl/sites/default/files/images/2025/04/plansza.jpg> [7]
https://www.wroclaw.ap.gov.pl/sites/default/files/images/2025/04/dr_pawel_pietrzyk.jpg